

73

Fr. 4. num. 31.

3

COMMENTATIO HERMENEVTICA

IVRIS ECCLESIASTICI

1772

AD CAP. V. X.

DE SENTENTIA

EXCOMMVNICATIONIS

QVA

P 425/

ACROATERIVM

IN ACADEMIA KILONIENSI

DENVO APERIT

IOANNES DIETER. MELLMANN D.

LVBECAE

APVD CHRIST. GOTTFR. DONATIVM

A. NDCCCLXXII.

Cap. 5. X.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS.

Non dubium est, quod hi, qui violentas manus in clericos vel
Canonicos aut cuiuslibet religionis conversos iniiciunt, ex
constitutione Concilii sententiam excommunicationis incur-
rant, nec, nisi in articulo mortis, sine Romano Pontifice
absolutionis possint beneficium impetrare.

Fucata religio —

Tyrannis sacra, sive monarchia papalis, interna forma per ignorantiae et superstitionis secula satis adornata, tandem adeo contendeat de potestatis primatu et de exemptione a republica. Vincebat et actum erat de seculari principum inspectione in ecclesiam, quid? quod de ipsa republica ecclesiae subiicienda. Sed pontifices Romani probe gnari non minorem esse virtutem parati tueri, quam quaerere, etiam ad firmandam et conservandam hierarchiam varias artes invenire improba industria enitebantur. Inter multa sedis Romanae arcana eminet dominatio in conscientias, ad quam occupandam clerus in partem sollicitudinis evocabatur. Varias inde constitutiones descendunt caventes scilicet, ne dignatio ministerii sacri vilescat. Inde quoque, ut caetera iura clericorum singularia taceam, originem duxit summa reverentia seu sanctitas clericorum, quae munita adeo est poena excommunicationis, ultra quam ecclesia, quae sanguinem non sinit, in puniendo haud progreditur.

Quod ius singulare nomine peculiari *beneficium canonis* a decretistis appellari solet. Fundamentum vero et sedes huius disciplinae Romanae est decretum *Concilii Lateranensis II.* Innocentius II. Papa, cuius sub auspiciis Concilium illud convocabatur, quantum per contentiones in ecclesia licuit, in firmandis, augendisque clericorum iuribus eminere studebat. Ipsam concilii Lateranensis secundi constitutionem exhibuit GRATIANVS in altera Decreti parte scilicet in *c. 29. l. 17. qu. 4.*, ubi hunc in modum legitur:

„Si quis svadente diabolo huius sacrilegii reatum incurrerit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat: et nullus episcoporum illum praesumat absolvere, nisi mortis urgenti periculo, donec Apostolico conspectui suscipiat.

c. 29. l. 17. qu. 4.

X 2

Ad

Ad hos laudatum Concilii Lateranensis decretum locus noster respicere viderur. Id suadent certe verba: *Non dubium est, quod*, quae constitutionem iam antea latam spirant, id, quod et verba subsequencia, *ex Constitutione Concilii*, præcul dubio confirmant. Quae coniectura si vera sit, indagavimus ipsum fontem canonis nostri, ex quo dulcius semper aquae bibuntur: sin minus, et hic certe coniuncta iuvabunt.

Caeterum amice conspirant nostrae constitutiones. In utraque enim agitur, ut statui clericali summa, quae in homines ullo modo cadere potest, sanctitas tribuatur; deinde, ut iniuriae reales clericis illatae atrocissima poena ecclesiastica, excommunicatione scilicet *maiori* puniantur. Haec sunt summa canonis nostri capita brevibus a nobis illustranda.

Reverentiam speciatim verbi divini ministris, praesertim iis, qui actu et rite officio sacro fungantur, omnino esse tribuendam, suadent et ipsius ministerii dignitas, et salus reipublicae. Sed iam supra obiter quidem monuimus, singularem fuisse ecclesiae Romanae disciplinam, quod clericos summis honoribus et summa sanctitate ornaverit. Quae in re, uti in aliis doctrinis, Antistites Romani a simplicitate iuris ecclesiastici, et a sapientissimis sacri Codicis praeceptis longe recesserunt. Sed pluribus videamus, et diiudicemus fundamenta illius doctrinae papalis. Secundum placita iuris Pontificii duo omnino sunt genera Christianorum. Quorum unum divino officio tantum vocans, et quod ipse Deus sibi, ita enim perhibent, elegerit, *clerus* a voce graeca κληρος id est fors dei vocatur.

Hoc Christianorum genus pone sequuntur *Laici* scilicet a vocabulo graeco λαός ita denominati. Hi infimae fortis Christiani, seu proletarii, ut ita dicam, rebus *temporalibus* sive negotiis humanis ut glebae adscripti censentur. Concessum iis est, uxores ducere, terram colere, iudicare, causas agere et, ne multa, negotiis humanis vacare. Ne autem vitae, et negotiorum vitii obruti Deum et salutem aeternam plane amittant; benefaciendo peccata extinguere et ita sanctorum clericorum, quae intercessione venali servari possunt. Hanc ergo ob causam ad animam scilicet redimendam licet oblationes altari imponere, decimas reddere et denique benefaciendo animum Deo devotum testari.

Sed relinquamus Laicos eorum fato, de clericis potius, quos Deus ad meliora vocaverit, nobis erit disputandum. Munus, quod sanctis hisce hominibus incumbit, in meditatione verbi Divini, et oratione potissimum versatur. Clerici ergo cum, uti ex hisce patet, pars et fors Dei videantur, nihil nisi Deum curare et ob id ipsum ab omni negotio civili

civili longe remoti esse debent. Quae cum ita sint, et clerici, sicuti Levi-
tae, nullam partem inter caeteras tribus habentes decimis et oblationi-
bus sunt alendi.

Hisce interioribus regni Pontificii perspectis, nunc in clara luce re-
fulgent splendida clericorum in iure Pontificio nomina, et summa sancti-
tas cum statu clericali coniuncta. Ita clerici passim vocantur, pars, et
fors Dei, portio Domini, Deo devoti, religionis conversi, ut alia eius-
dem generis nomina taceam. Inde etiam istis hominibus Regia quae-
dam Maiestas tributa est a prona ad serviendum antiquitate. *Reges sunt
clerici*, inquit, HIERONYMVS, *quia se aliosque in virtutibus re-
gunt, et in Deo regnum habent.* In signum huius regni spiritualis scilli-
cet in ecclesia Romana a septimo seculo inde introducta est prima *tonsu-
ra* seu *capitis rasio* coronam quandam designans, quae et temporalium
depositio in canonibus vocari solet. Per hanc tonsuram seu potius so-
lennem crinium refectionem, aut si ita appellare placeat, per hunc co-
ronationem ecclesiasticam clerici novitii praeparari ac disponi dicuntur
ad ordinem suscipiendum. Qua rite peracta clerici canonicè destinati,
seu designati ad ministerium in ecclesia obeundum, splendidis illis fru-
untur iuribus, quae e statu clericali pendean. Quicumque ergo in ec-
clesia Romana ad iura clericorum adspiret, clericus *tonsuratus* sit, necesse
est, quanquam ordinatus necessario non esse debeat.

Proinde regia illa maiestas caeteraque clericorum singularia iura
recte tribuuntur omnibus canonicè tonsuratis nulla habita ratione discrimi-
nibus clericorum, quod ex collatione et differentia ordinum tum maio-
rum tum quatuor minorum in ecclesia Romana solet existere. Inde
evenit ut, in constitutionibus in limine commentationis nostrae lauda-
tis, modo clericorum in genere fiat mentio, modo Canonicorum et
Monachorum. Omnes enim sunt canonicè tonsurati, ideoque clerici,
omnes sunt reges spirituales corona ecclesiastica nimirum ornati, et
personae sacrosanctae. Monachi quidem, quanquam qua tales clerici
non sint, cum vita monachalis seu religiosa ad determinatum cultum
divinum secundum approbatam regulam sub votis agendam sit directa:
ramen ad amplificationem cultus divini statum clericalem suscipere mo-
nente superiore iubentur.

Clem. I. §. 8. de stat. Monachor. Quod autem ad Canonicos nomi-
natim attinet, inter eos recipiendos ordinibus minoribus, vel saltem
tonsurata, et si ad ius caputuli adspirant, ordine subdiaconatus initiatos esse,
legibus statutum est.

Clem. 2. de act. et qual. praef. Cum ergo, ut modo vidimus, statui clericali regia adeo maiestas quaedam ex placitis episcoporum Romanorum tribueretur: quid, quaeso, mirum, eidem statui et summam sanctitatem ex iisdem principiis esse concessam? atque hoc est primum canonis nostri caput, cuius naturam ac indolem pro ratione instituti illustrare huc usque conati sumus.

Stabilita ideo sanctitate clericorum episcopi Romani usu edocti, et optimas leges sine metu poenarum vanas ac irritas fieri, Constitutionem illam muniendam duxerunt poena excommunicationis, adhibita olim sapissime in remedium imperii hierarchici, et dominationis. Legislatori autem cum in decernendis poenis ad delictorum gravitatem sit respiciendum; etiam Antistitis Romani huius Consilii memores violationem seu laesam clericorum maiestatem, quam salvam esse, tyrannidis sacrae omnino intererat, ultima poena puniri iubent, ultra quam ecclesia non habet, quid faciat. uti testatur in *c. X. de Iudiciis* Caelestinus sedis Romanae moderator. Et quidem recte, ut mihi viderur, secundum regni augusti, et sancti illius finis leges supra a nobis expositas. Clerici nimirum deo devoti credebantur reges spirituales, dignitate summa, quid? quod quadam maiestate divina insignes. Quicquid ergo ad eos laedendos ageretur, crimen laesae maiestatis spirabat, quod et peculiari iuris Pontificii stilo *sacrilegium* vocatur.

Inde clarent verba decreti Concilii Lateranensis,

Si quis suadente diabolo huius sacrilegii reatum incurverit.

Ex talibus causis et principiis violatio clericorum seu iniuriae reales illis illatae excommunicatione maiori puniri iubentur. Maiorem autem excommunicationem hic intelligi diserte patet ex decreto Concilii Lateranensis, ubi *anathema* dicitur. Maior enim excommunicatio vel *anathema*, vel *bannum* nuncupatur, quippe quae membrum ecclesiae a tota ecclesia, et ideo ab omnibus societatis Christianae iuribus plane excludit; cum excommunicatio minor, quod scilicet a cultu ecclesiastico et ab usu sacramentorum removet, potius ad *Censuras*, quam ad poenas ecclesiasticas referatur. Prior excommunicatio atrocissima est poena et, quanquam non vi propria, tamen errore et summa iniquitate communione adeo iurium in republica solet privare. *c. 1. h. t. in 6to.* atque inde ortum tritum illud brocardicon:

Os, orare, vale, communicio, mensa, negatur.

Cum ergo extrema sit ecclesiae censura, nec nisi ex iusta causa et aliis poenis frustra adhibitis, usurpanda, et in nostra causa merito demum ob iniurias reales clericis illatas decernitur. Id nempe significant verba, quid *violentas manus* &c. quae in loco nostro leguntur.

Poenae

Clem. 2. de act. et quae. praef. c. 4. l. 24. qu. 3. c. 1. de sent. ex c. in 6. c. X. de Iudiciis.

Poenae ecclesiasticae etiam in hunc finem decernuntur, ut aberrantes in rectam reducant viam. Qua de re ab episcopo, vel alio iudice competenti, qui tales poenas antea decreverit, declarata poenitentia et regula quoque tolluntur. Sed singulare quoddam receptum est in tollenda excommunicatione ob iniuriam clerico illatam decreta. Violatio enim clerici cum, ut supra monuimus, crimen omnino sit laesae cuiusdam maiestatis divinae, secundum placita ecclesiae Romanae a nullo episcopo tolli poterit, nisi a summo ecclesiae illius moderatore, qui Romae federe solet, excepto solo mortis urgenti periculo. Proferantur enim a Pontifice, mirifice dictu, et feruntur in ecclesia sequentia dictoria: Pontificem non nudi hominis, sed veri Dei vicem gerere in terris; Dei locum tenere, et Christi vicariatum agere. Proinde ad plenitudinem potestatis papalis, de cuius finibus alias admodum contenditur in aula et ecclesia Romana, refertur absolutio ab excommunicatione maiori ob iniuriam clerico illatam decreta. Haec sunt, nisi fallor, vera principia iuris Pontificii sive Papalis, ex quibus locus noster originem duxit, et ex quibus rota constitutio illustranda nobis videbatur. Caeterum observare iuvat hoc loco, utilissimam esse iuris Pontificii scientiam, et iurium doctorem omnino decere, quia sine ea neque nexum et politia ecclesiarum in Germania, neque formula regiminis imperii, in qua exponenda ius Publicum versatur, probe intelligi possunt.

Protestantes autem puriora sacra amplectentes et clericis restituerunt, quae eis ex lege divina et praxi primaevae ecclesiae debentur. Maiestas enim illa, et summa sanctitas, quibus clerus Romanus est distinctus, nihil sunt nisi commenta pontificum in dominationis remedium adhibita, auctoritate scripturae, et antiquitatis prorsus destituta. Id, quod historia ecclesiastica, sine qua saepissime nihil videre licet in iure nostro, diserte confirmat. Reverentia speciali utique digni sunt, qui rite ministerio divino funguntur, et haec etiam clero in nostro iure ecclesiastico tribuitur, uti CHRISTIANVS THOMASIVS praestantis doctrinae vir in dissertatione *de officio princip. Evangelicor. circa augenda salaria et honores ministrorum ecclesiae*, pluribus exposuit. Sed cum isti homines dominandi ingenio saepissime ducti ad administrandam iurisdictionem adhiberentur, idem sane clericalis auctoritatis abusus emergeret, quo premitur ecclesia Romana, ut arbitrium, immunitatem et denique exemptionem tueri contenderent. Cuius rei exemplum tristitia passim vidit superioris seculi aeras.

Quod autem speciarim ad poenam excommunicationis attinet, illius omnino rarissimus usus est inter protestantes libertatem conscientiae spiran-

c. 3. X. de transl. episc.

c. 2. 4. X. cod.

c. 13. X. de iudic.

spirantes, nec unquam potest, nisi auctoritate Consistorii et ex principis consensu, decerni, propterea, quod ecclesia nostra neminem e civitate et societate humana valet expellere. Quid? Ne ius quidem minorem excommunicationem seu exclusionem ab usu sacramentorum decernendi solis ecclesiae ministris competere velim, praesertim cum magna causa semper adesse debeat, ad quam diiudicandam clerici, nec quidem iudice non valent. Nec primaeva ecclesia illud ius eis tribuit. Incognita enim plane fuit haec excommunicatio veteri ecclesiae, et circa Seculum XIII demum est introducta. Relictum quidem erat illud ius, quod probe sciam, ministris ecclesiae adhuc tempore reformationis, sed et ob abusum est revocatum in plerisque ecclesiis ad iudicia ecclesiastica. Quae cum ita sint, nec alia principia adoptare fas est in puniendis iniuriis clericis nostris forsitan illatis. Si quis ergo clericum protestantem violaverit, eum minime excommunicatione sed alia poena gravitati delicti respondentem puniendum esse, affirmaverim.

Haec sunt, Commilitones, quae ad locum illum iuris Pontificii uberiori meditationi Vestrae proponere voluerim, memor scilicet me iuris Canonici etiam doctorem legitime esse creatum. Iam nihil monendum habeo, nisi ut Vos, o Decora nostra! qua par est, pietate, hortor denuo arma MINERVAE, quae strenuos amat, et desides contemnit, occupare, et illius auspiciis mascule militare. Illam Musarum deam non sine ratione veteres armis instructam pinxerunt, hasta, galea, clypeo denique decoratam, et pallido vultu minantem; quamvis eam alias pacem coluisse et ingenii dotes exercuisse affirmarent. Sic fallit externa species — Virilia et Mavortia arma Dea eo scilicet gerebat sine, ut militiam eius sequentes monerentur, in ipsius expeditione et castris pares molestias esse perferendas, ac in reliquis MARTI dicatis. Militandum ideo MINERVAE auspiciis, oppugnandum, vincendum; sed non nisi acumine ingenii, clypeo doctrinae, veritatis praesidio. Talibus armis opinionum commenta et ignorantiae monstra sunt debellanda, ne virtutem laedant, fidem corrumpant, morum et vitae integritatem perturbent. Arduum quidem et durum, sed pulcrum, hercle, certamen! Difficilis, sed gloriosa victoria! Valere.

Scribam Kiliae Sept. d. Mich. MDCCLXXII.

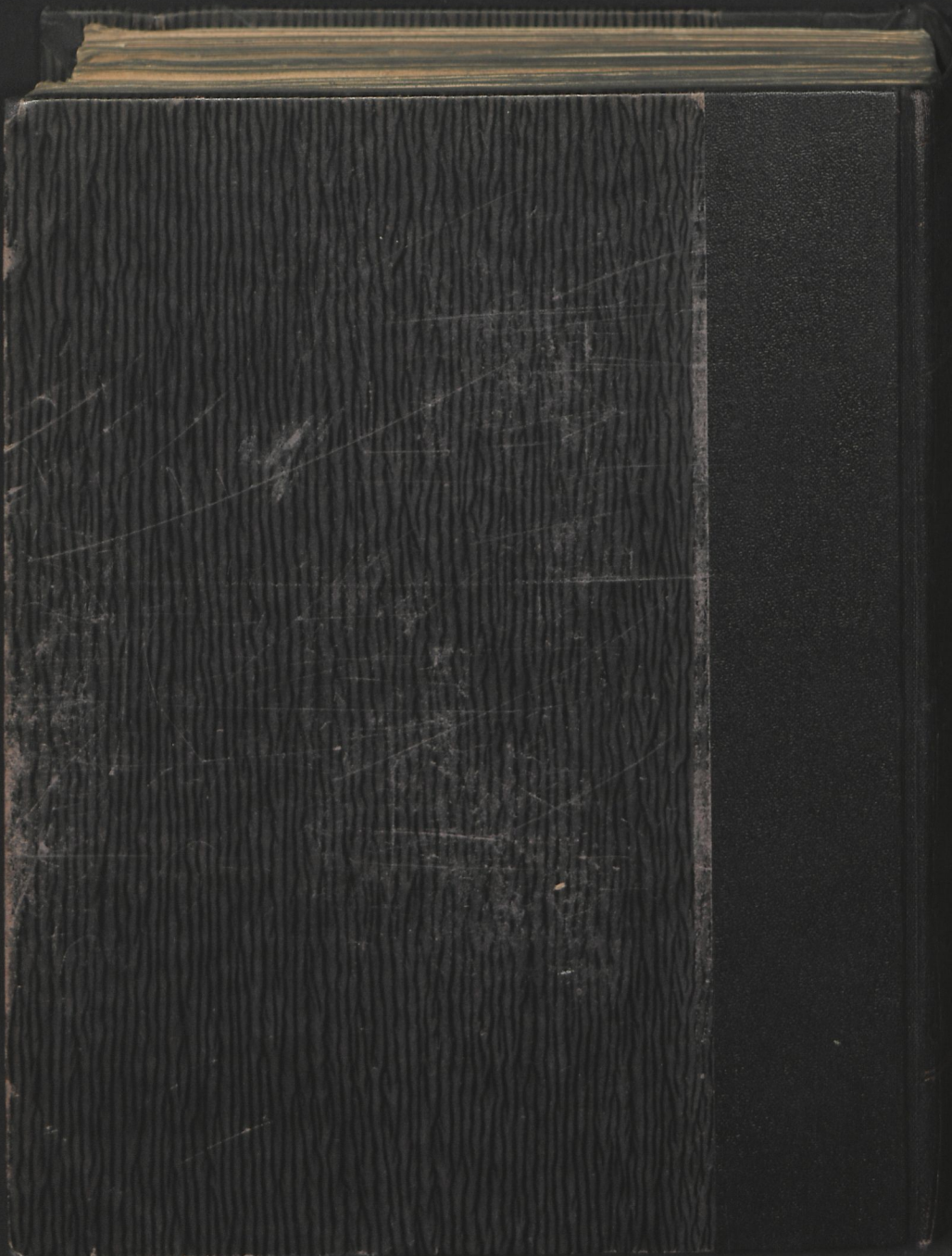

Kiel, Diss., 1777-1800

f
5b.

Fr. 4. num. 31.

73

3

1772

COMMENTATIO HERMENEVTICA
IVRIS ECCLESIASTICI
AD CAP. V. X.
DE SENTENTIA
EXCOMMVNICATIONIS

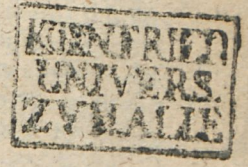
P 425/

QVA

ACROATERIVM
IN ACADEMIA KILONIENSI

DENVO APERIT

IOANNES DIETER. MELLMANN D.

LVBECAE
APVD CHRIST. GOTTF. DONATIVM
A. MDCCCLXXII.

